

ASPI – vyhledávání předpisů

Cvičení z právní informatiky
Adam Ptašník, Danuše Spáčilová
Jaro 2007

ASPI

- Cvičení jsou věnována nejrozšířenějšímu systému v ČR, který je využíván na většině pracovišť v justici, advokacii i ve veřejné správě
- Systém ASPI obsahuje 3 **základní** podsystémy - „předpisy“, „literatura a judikatura“, „aplikace“ (citace z Manuálu z roku 2005 - nutno v praxi poupravit, přibyly další podsystémy - Právo EU, MuniASPI...)
- Verze ASPI 9 má spoustu funkcí, jejichž prostřednictvím můžeme pracovat s velkými množství vzájemně provázaných dokumentů
- Ovládání není příliš komplikované, v podstatě je intuitivní
- Základem pro práci je Manuál a Nápověda, následující prezentace je jen doplněním o určité zkušenosti nebo novinky

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

2

Celkový pohled při otevření ASPI

- **Titulková lišta**
 - ASPI server:port (v podmínkách PrF)
 - poslední aktualizace - datum a poslední částky Sb a Sb.m.s. - velmi důležitý údaj!!!!
- **Nabídková lišta** - roletová menu (užíváme minimálně)
- **Panel nástrojů** – ikonky
- **Pracovní plocha**
- **Stavový řádek** - (upozornění na nápovědu F1)

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

3

Nápověda

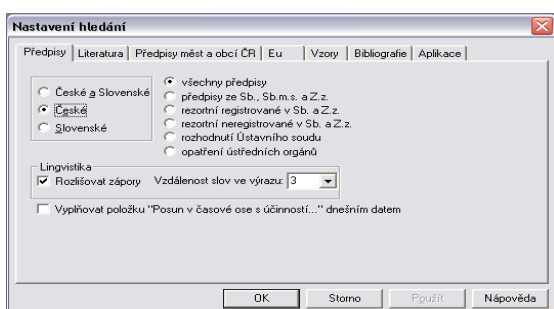
- Kontextová nápověda pomocí ikony ikona se klikem uvolní a umístí do potřebného místa
- Kontextová nápověda pomocí F1
- Kontextová nápověda „i“ u řádků formuláře
- Menu Nápověda členěná jednak tématicky, jednak jako abecední rejstřík hesel

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

4

Doporučené nastavení hledání

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

5

Nastavení hledání

Kategorie předpisů:

České + všechny předpisy - doporučeno, obsahuje všechny níže uvedené podmnožiny předpisů a dokumentů

- předpisy ze Sb., Sb.m.s. a Z.z. a z dalších historických zdrojů publikace právních předpisů (ř.z., Ú.J...)
- rezortní registrované v Sb. a Z.z. - jen do roku 1999
- rezortní neregistrované v Sb. a Z.z. = Sbírkami neprošly, byly publikovány jen v různých věstnících
- rozhodnutí Ústavního soudu - pouze zveřejněná v Sb.
- opatření ústředních orgánů - jen do roku 1999

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

6

Nastavení hledání

- Nastavení z roletového menu je používáno pro všechny úlohy a dotazy, pokud ad hoc pro konkrétní dotaz nastavení nezměníme
- Volba jednotlivých podmnožin není nutná, dá se řešit i volbou druhu dokumentu (nález), výběrem zdroje (Sb., Věstník ČNB...)
- Při výběru slovenských předpisů nutno přepnout před zadáním textu z „Česky“ na „Slovensky“

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

7

Nastavení hledání

Lingvistika:

- **Rozlišovat záporny** - zatrženo hledá slova pouze tak, jak jsou zadána (není-li zatrženo, dává na výběr kladnou a zápornou verzi slova - např. *vidět/nevidět*)
- **Vzdálenost slov ve výrazu** - mezera mezi slovy při vyhledávání znamená konjunkci a zde určujeme, že tato slova musí být v dokumentu vzdálena maximálně o zadaný počet slov

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

8

Nastavení hledání

- **Vyplňovat položku „Posun v časové ose s účinností...“** dnešním datem.

Má své příznivce i odpůrce - většinou hledáme aktuální dokumenty a pak je to užitečné opatření. Je třeba si neustále uvědomovat, že nám s aktuálním datem nebudou nabídnuty dokumenty s budoucí účinností a při práci s aktivními derogacemi musíme také datum většinou vymazat. Každý uživatel se může rozhodnout, zda zvolí přednastavení data nebo ruční doplňování u každého dotazu.

- **Záporny, vzdálenost a případně časovou osu** nastavit i pro ostatní podsystémy a aplikace na jejich kartách

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

9

Nastavení zobrazení

- Při jednom výsledku automaticky otevřít detail záznamu - má své výhody i nevýhody.
- Při nenastavení lze okamžitě po načtení Seznamu kliknout na ikonu hledání a najít seznam paragrafů s výskytem hledaných slov.
- Při nastavení vždy poskytne informaci o předpise a neunikne žádná poznámka. Ovšem při kroku z Informací k vyhledání textu zadaného v původním formuláři dotazu přibývá další mezikrok

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

16

Nastavení zobrazení

- **Barevné odlišení účinnosti** t.j. zelená a červená barva v seznamech i pruh pod texty dokumentů - **jednoznačně doporučeno !!!!**
- **Zobrazovat upozornění o ukončení ASPI** je vhodné pro začátečníky

- **Zobrazení textového kurzoru** nám pomáhá v orientaci v textu dokumentů

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

17

Ostatní nastavení

- Ve fakultních podmínkách nemůžeme ovlivnit počet zapamatovaných úloh - nastaveno 10
- Stavový řádek ani panely nástrojů nedoporučujeme vypínat

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

18

Úloha a dotaz

- **Dotaz:** krok práce v ASPI - otevře formulář pro zadávání podmínek
- **Úloha:** několik spolu souvisejících dotazů – začíná příkazem „Nová úloha“
- Každý dotaz má svou ikonku (vpravo na panelu nástrojů), na níž je **číslo úlohy** a **symbol druhu dotazu** - 1Š, 1p, 1a, 1l, 2L, 3A, 4M...

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

19

Úloha a dotaz

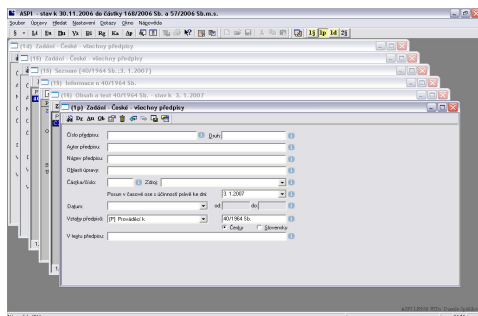
- Pomocí ikonek (nebo menu Dotazy) lze
 - přepínat mezi úlohami a dotazy, aktivovat je a skrýt
 - rušit aktuální/ostatní úlohy a dotazy
- Při námi doporučeném nastavení se zobrazují jen okna patřící aktuální úloze (mají žluté ikonky) a ostatní jsou skrytá (mají šedé ikonky)

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

20

Práce s okny

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

21

Práce s okny

- **S většinou oken můžeme manipulovat** podle zvyklostí Windows pomocí tlačítek vpravo nahoře, jen okna s nabídkou oblastí, druhů, autorů, pramenů apod. musíme zvětšovat tažením myši za okraj
- **Pro uspořádání oken** doporučujeme menu **Okna- Kaskáda**, zachová se přehled o krocích v rámci úlohy, záhlaví oken nabízí nezkrácené informace (nutné pro prezentaci vyřešené úlohy)

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

22

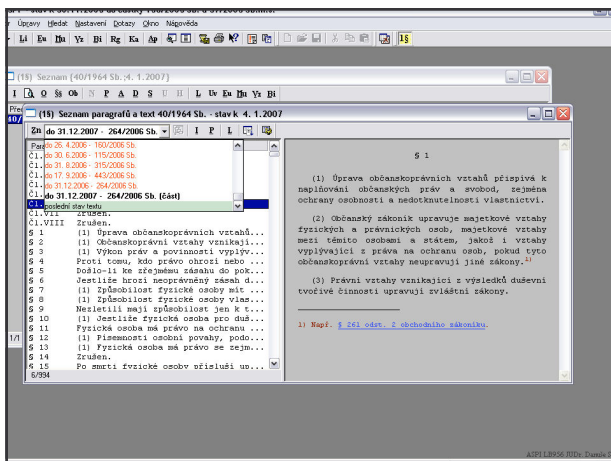
Práce s okny

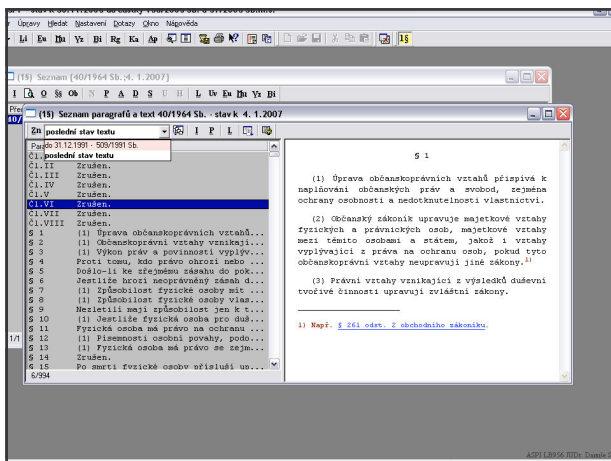
- Aktivní je ta část okna, která je bílá.
- Aktivní část pak odchází do textových výstupů, odpovídá jí kontextové menu vyvolané pravým tlačítkem myši i různá znění předpisu.
- Ukázáno například na §1 OZ

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

23

Zobrazení oken v dotazu

- **Roztažení oken pře celou obrazovku** doporučujeme používat minimálně - spojí se záhlaví ASPI a příslušného okna a sníží přehlednost. V takovém případě se dají používat pro právě aktivní dotaz následující kroky
- : Aktivuje okno se **zadáním podmínek pro vyhledávání**
- : Aktivuje okno se **seznamem nalezených dokumentů**

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

26

Ikonky z nabídkové lišty

- : Příkaz „**Nová úloha**“ – otevře formulář pro vyhledávání v odpovídajícím podsystému nebo aplikaci ASPI
- : **Export** – uloží obsah aktivního okna na disk ve formátu .txt
- : **Tisk** – vytiskne aktivní okno
- : **Kontextová nápověda**
- : **Otevře novinky/nová data**
- : **Úpravy** – lze zkopírovat část textu do editoru
- : **Zrušení všech úloh a zavření všech oken**

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

27

Zadání podmínek pro vyhledávání

- Následující výklad se týká podsystému Předpisy (F2), Usnesení vlády a Veřejnoprávní smlouvy. Formulář dotazu pro obě posledně jmenované báze je uzpůsoben tak, že podmínky autor a druh jsou přednastaveny bez možnosti manipulace resp. jsou neaktivní.
- Ve všech uváděných příkladech vycházíme z doporučeného nastavení České - všechny předpisy a používáme aktuální datum na časové ose

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

28

Ovládání formuláře Zadání

- : **spouštění vyhledávání** (také klávesa *ENTER, F7, Ctrl+W*)
- : **nastavení** pro konkrétní vyhledávání v dotazu, například volba Slovenské - všechny předpisy, nutno přidat Slovensky pro text
- : **výmaz** formuláře
- : **procházení** různých realizovaných zadání, pamatuje si 10 dotazů

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

29

Ovládání formuláře Zadání

- : uložení zadání **na disk**, načtení z disku

-
- Jednotlivé položky zadání vyplňujeme nejlépe v pořadí Časová osa - Text - Oblast úpravy - Druh. Začínáme odspodu menším množstvím položek a posoudíme podle počtu nalezených dokumentů, zda je třeba vrátit se a upřesňovat zadání (demonstrováno na minimální mzdě) nebo zda raději využijeme filtry u Seznamu nalezených předpisů.
 - Pozor na výběr z nabídky druhů, autorů a oblastí - pokud hledáme zápisem slova do příslušného řádku a vybereme z nabízeného seznamu, je ihned zahájeno hledání bez možnosti doplnit další položky.

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

30

Zadání podmínek pro vyhledávání

• Číslo předpisu

- číslo předpisu – ve tvaru
 - 1 – vyhledá vše, co začíná 1 (1, 12, 156, ...)
 - **1/1997 – vše s číslem 1/1997 (1/1997 Sb., 1/1997 AD) nejjednodušší varianta, (nejvíce nalezeno 23 českých dokumentů se stejným číslem 1/2006 v aktuálním znění)**
 - 1/1997 Sb. – pouze číslo ve Sbírce (1/1997 Sb.)
 - 1/97 Sb. – doplní 19.. (1/1997 Sb.)
 - 1/19 - doplní např. 21,22,... a následující roky
- zkratka předpisu
 - Běžně používaná (OZ, TZ, ...)
 - Dle seznamu zkratk v ASPI (v nápovědě - F1)

Zadání podmínek pro vyhledávání

- **Druh:** zadání druhu předpisu
 - názvem druhu (*zákon*) - nabídne všechny druhy obsahující zadané slovo a my si vybereme
 - číslem (73) - číslo přidělené zákonu, které jediné stojí za zapamatování
 - z abecedního seznamu (ikonka **Dr**)
- **Autor:** používá se minimálně; zadání autora
 - názvem autora pokud je v něčem ojedinelý (*Úřad pro cenné papíry*). Při uvedení názvu např. *Ministerstvo financí* nám nabízí 86 autorských „kolektivů“, kde uvedené ministerstvo figuruje
 - číslem, pokud hledáme často stejného autora (986 - *Česká advokátní komora*) a číslo si pamatujeme
 - z abecedního seznamu (ikonka **Au**)

Zadání podmínek pro vyhledávání

- **Oblast úpravy:** zadání
 - názvem **Právního oboru** (*pracovní právo*), **Právního odvětví** (*pracovní smlouva*) nebo **Oblastí úpravy** (*změna pracovní smlouvy*) případně jakýmkoliv jiným slovem, které očekáváme, že se může v pojmech vyskytovat. V takovém případě nám bude nabídnut seznam všech oborů, odvětví a oblastí - v případě slova *pracovní* je to 44 pojmů
 - číslem (*630000 - *pracovní právo*)
 - z hierarchického rubrikátoru jeho rozbalováním – 3 úrovně (viz výše) - (ikonka **ob**)
 - pojmy z různých oborů, odvětví a oblastí můžeme kombinovat ve vztahu disjunkce (nebo) i konjunkce (a zároveň)

Zadání podmínek pro vyhledávání

- Doporučujeme využívat hojně Právní obor nebo Právní odvětví.
- Oblasti úpravy je vhodné využívat tehdy, když samotné slovo nemá očekávaný odraz v textu (*lustrace, restituce*). Na druhé straně nebývají vždy do každé jednotlivé oblasti indexovány základní dokumenty (např. Mzdy pracovníků spojů a pošty neobsahují ZP, ale speciální předpisy pro tuto skupinu pracovníků)

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

34

Zadání podmínek pro vyhledávání

- **Částka/číslo:**
jedná se o číslo sešitu nebo částky, předem většinou neznáme (spíše známe číslo předpisu), proto používáme výjimečně
- **Zdroj:** publikační platforma dokumentu
je-li třeba vymežit publikační platformu, užitečné u věstníků, zpravodajů apod., je možno zvolit i více položek, celkem je zpracovááno cca 90 různých zdrojů současných i historických

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

35

Zadání podmínek pro vyhledávání

- **Posun v časové ose:**
ASPI nabídne znění předpisů k zadanému datu (uvedeného dne platné a účinné). Není-li datum vyplněno, najdou se také:
 - zrušené předpisy (červené)
 - předpisy dosud neúčinné (zelené - v legisvakanci)
 -
 - každý předpis může mít jedno původní, několik historických, jedno aktuální, několik budoucích a jedno poslední znění

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

36

Zadání podmínek pro vyhledávání

• Datum:

málokdy známe přesné datum vzniku předpisu, ale můžeme pomocí zde zadávaných dat vymezit časové úseky od-do, ve kterých dokument vznikl, nabyt účinnosti apod. Některá data nejsou u všech typů dokumentů sledována - různé výnosy, směrnice, oběžníky apod. nemívají datum platnosti, ale jen účinnosti.

Lze zadat datum

- schválení
- rozeslání/nabytí platnosti
- nabytí účinnosti
- zrušení

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

37

Zadání podmínek pro vyhledávání

• Vztah: většinou se vyplňuje automaticky kliknutím na příslušnou ikonu u předpisu, s nímž právě pracujeme

- **nadřazené k/ prováděcí k:** konkrétní hierarchický vztah mezi zákony a podzákonnými předpisy
- **aktivní derogace k/derogace pasivní k:** vztah mezi zrušeným/změněným předpisem a předpisem rušícím/měňícím
- **speciální k/subsidiární k:** vztah mezi předpisy na stejné úrovni hierarchie, typicky mezi zákonem a kodexem stejného odvětví (zákon o cenných papírech k OZ), v ASPI takto dříve zpracovávány i některé vztahy zákon - vyhláška např. zák. č. 119/1992 Sb. a advokátní tarif)

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

38

Zadání podmínek pro vyhledávání

• V textu: vyhledávání slov v textu předpisu

(stejná pravidla platí pro hledání v **Názvu předpisu** a v **Oblastech úpravy**)

- Používá se **fulltext a lematizace** (skloňování a časování slov včetně změn kmene, nemění se však druh slova - podstatné jméno na sloveso apod.)
- Spojení slov:
 - mezer: „**blížkost**“ – slova musí být blízko sebe t.j. ve vzdálenosti předem nastavené (možnost 0-9 slov)
 - *: „**a zároveň**“ – hledá předpisy obsahující obě slova
 - +: „**nebo**“ – hledá předpisy obsahující aspoň jedno ze slov
 - _: „**fráze**“ – jako mezera, ale zachovává pořadí slov

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

39

Zadání podmínek pro vyhledávání

- **V textu:** vyhledávání slov v textu předpisu
- V případě slov, která mají více významů (**homonyma**) je nám nabídnut výběr možností - strana v prostoru, politická, u soudu....
- Pravostranné rozšíření slov pomocí =, ~ nabídne statistický výčet všech tvarů slov začínajících na zadané znaky
zápis *rektor*= nabízí *rektoramt, rektorate, rektorův...*
výběr konkrétních slov pak provedeme pomocí Ctrl a klik na slovo

Jaro 2007

©A.Ptašník, D.Spáčilová

40
